

АВТОСТРАХУВАННЯ

Страховий ринок: новини плюс

Нішній рік уже приніс чимало новачок на страховому ринку. Радити з цього приводу чи сумувати, поки що не до кінця розуміють навіть самі його учасники. Однак у головному страховики та їхні клієнти солідарні – готуватися до потенційних змін потрібно. І то якнайшвидше.

ДО ЄВРОПРОТОКОЛУ ГОТОВІ!

Першим щорічним «сюрпризом» стало ухвалення Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо ДТП і страхових виплат та страхового відшкодування». Вже з 18 вересня на території нашої держави вийде в обіг документ, згідно з яким дорожні пригоди з незначними матеріальними збитками оформлюватимуться (увага!) без участі представників Державтоінспекції.

Нагадаємо: метою так званого європротоколу є приведення законодавства України до європейської практики. А там все простіше. Принаймні питання врегулювання пригод із незначними матеріальними збитками є виключно сферою діяльності страховиків. Компанії відповідного профілю ще навести (тобто відразу після ухвалення згаданого закону та підписання його президентом) розгорнули досить широкую інформаційну кампанію як для клієнтів, так і для своїх працівників. Але чим ближче до осені, тим більше зростає занепокоєння. Аналогію можна провести збігом з ухваленням обов'язкової «автоцивілки»: до цього йшли довго і наполегливо, але введення відповідного закону в дію відтермінували кілька разів.

Нині, кожен, відтермінування не буде. Принаймні на проведеному нещодавно круглому столі, присвяченому страховим новачкам, президент Моторно-транспортного страхового бюро України (МТСБУ) Володимир Романюк констатував незворотність запровадження європротоколу. «Минулий рік характеризувався швидкістю врегулювання за полісами обов'язкової цивільної відповідальності від одного місяця до трьох, – зазначає експерт. – Це майже 70% усіх претензій. Незадоволені – решта 30%. Однак тут варто звернути увагу на певні недоліки чинного законодавства. Зокрема неадекватність є норма, яка зобов'язує страховика здійснити виплату в місячний строк після отримання стандартного документу. Але вичерпного переліку документів немає. Тому деякі страховики казали: а ви мені це таку довідку принесіть, ще таку... Буває, доходить і до рішень судів. Причому ні для кого не секрет, як не оперативно розглядаються такі справи в стінах судівських Фемід. До того ж подібних справ дуже багато. Відтак досі виникають певні труднощі щодо цього виду страхування».

Однак нещодавно був ухвалений закон про так звані європротоколи, який уже змінив норму про термін врегулювання претензій. Феміда. Ці строки збільшено з місяця до 45 днів. На перший погляд, стало довше... Але якщо діючий закон починає відлік

терміну від моменту отримання останнього документа, то закон, який набуде чинності у вересні, – з моменту отримання заяви від потерпілого. І не тільки сам потерпілий нестиме обов'язок збирати документи та надавати докази... Тепер і страховики повинні будуть активніше підключатися до цього процесу».

Більше відповідальності вимагатиметься і від страховальників. Законом передбачається: від клієнта, який при розрахунку коефіцієнта надав недостовірну інформацію, страхова компанія після здійснення виплати матиме право вимагати компенсації у розмірі половини страхової суми.

Решта покраня – не так серйозна. Скажімо, коли застрахована особа не своєчасно надала необхідні документи або ігнорувала рекомендації компанії, що призвело до затримки виплати, страховик має всі підстави вимагати від клієнта 20-відсоткову компенсацію.

В ЧЕРГУ ЗА ТЕХОГЛЯДАМИ

Другий закон, який має змінити страхові правила гри, було ухвалено зовсім недавно. Напередодні парламентських канікул народні депутати пустили у світ документ, що суттєво спрощує механізм проведення технічних оглядів автомобілів. А для деяких категорій «сталевих коней» ТО взагалі буде скасовано.

Народні обранці попілкувалися про те, щоб усунути Державтоінспекцію від технічного контролю авто. Ці повноваження передаються суб'єктам господарювання.

Після підписання закону президентом (а в цьому можна не сумніватися) система техоглядів виглядатиме так. Легковиків фізичних осіб буде-жого терміну експлуатації на ТО можуть не їздити взагалі. Легковики, які належать юридичним особам, а також усі вантажівки до 3,5 тонн можуть не

проходити ТО перших два роки, надалі їхні власники муситимуть відвідувати цю процедуру щорічно. Наразі, власники великогабаритних фур і таксі незалежно від терміну експлуатації мають пересвітити технічний стан своїх авто щорічно. Автобуси ж та машини для перевезення небезпечних вантажів повинні оглядатися двічі на рік.

Питання, що лежить на поверхні у, так би мовити, страховій площині: як страхові компанії страхуватимуть приватні машини, які без проходження техоглядів більше скидаються на металобрухт? І чи не призведе це до суттєвого погіршення ситуації на автошляхах?

Не менше страховики переїмаються не однією проблемою. «Закон не передбачає, у якій спосіб страховик повинен визначити, підлягає автомобіль обов'язковому технічному контролю чи ні, – скаржиться Володимир Романюк. – Ажте там сказано, що обов'язково підлягає лише в тих випадках, якщо автомобіль використовується з метою отримання прибутку. Ну, з таксистами все зрозуміло – у таких автобусах є спеціальні зовнішні ознаки. А решта приватних авто... Яким чином визначити, використовують їх з метою прибутку чи ні?»

Взагалі вітчизняні страховики, які й так час від часу скаржаться на життя, нині наголошують: запропоновані новачки не принесуть їм великих прибутків.

«Чого ми очікуємо із запровадження європротоколу? – ставить риторичне запитання президент МТСБУ. – По-перше, це забезпечення транспортних засобів обов'язковим страхуванням більш як на 90%. За нашими підрахунками, зібрані премії при цьому становитимуть 2,3 мільярда гривень. А сплачені відшкодування – приблизно 1,5 мільярда. А ще треба враховувати і продаж полісів, і їхнє опрацювання

фахівцями під час ДТП... Обсяг витрат страховиків – 20%, передбачених Кабінетом Міністрів, плюс 3% відрахування до фондів Моторного бюро для забезпечення виплат потерпілим за підставою категоріями. Разом це 0,6 мільярда гривень. Отже, прибутковість є невеликою. Але ми повинні тішитися і таким показником, бо практично всюди в Європі комбінований показник збитковості часом перевищує 100%. Нащо ж страховики займаються цим видом страхування, якщо він настільки малорентабельний?»

По-перше, він є обов'язковим, до того ж це почесна функція для страховика. Потерпілі більше задоволені від роботи зі страховиками, аніж від «розборок» сам на сам чи з представниками ДАІ. Коли визначається сума відповідальності, то часом у вишній стороні немає ні копійки за душею.

По-друге, коли до надійної компанії приходить клієнт і бачить, що його добре обслуговують, то він може не відмовитися і від КАСКО, і від страхування майна, і від страхування життя...

А ще у нас в перспективі запровадження так званого прямого врегулювання, коли потерпілий звертатиметься не до страховика відповідальності, а безпосередньо до свого страховика. Якщо його прийме, як рідного, обслужить достойно, виплатить відшкодування, а потім буде винятки реєстр від страховика вишньої сторони. Такі схеми існують і працюють в Європі досить давно, а віднедавна і в наших східних сусідів росіяни. Але поки що існують певні нюанси. Зокрема щодо встановлення середньої суми взаєморозрахунків. Гадаю, коли ми подоласмо ці перешкоди, то зможемо повернутися до цієї теми».

Особлива позиція стосовно законодавчих новачок (передусім тих, що стосуються проходження техоглядів) у міжнародних автореєстраційних. Великобританія фурі не є в переліку техніки, яку збільшено від проходження ТО. Відтак ми звернулися до президента Асоціації міжнародних автореєстраційних (АСМАП) України Леоніда Костюченка з тим, щоб він виклав своє бачення перспектив новачок. «За великим рахунком, техогляди залишаються, але вони з розряду інструментарних перейшли в розряд технологічних, – розповів Леонід Костюченко. – Сьогодні є обов'язкове страхування відповідальності перед третіми особами. Але записатися обов'язково отримати страховку, якщо не буде пред'явлено сертифікат про проходження технічного огляду, але тільки на станціях ТО. Власне, за подібну ідею наша асоціація давно виступала. Її особисті вивчав досвід Австрії, Німеччини... Але записатися обов'язково, що ми можемо «заорганізувати» цю проблему і породити навколо неї корупційні схеми. І раніше станції техобслуговування були підпорядковані начальникові місцевого ДАІ або групі дівчат, і ти маєш проходити ТО лише там, де тобі вказали. Хоч би ситуація не повторилася».

Вікторія ГАЛАТА

БІЗНЕС-НОВИНИ

Уряд не заперечує проти обмеження споживчих кредитів

Кабінет підтримує наміри НБУ обмежити споживче кредитування, щоб запобігти прискоренню інфляції й зростанню дефіциту зовнішньої торгівлі.

Про це заявила директор департаменту макроекономіки Мінекономіки та торгівлі Наталія Говшова. «Вся історія розвитку до кризи і кризи 2008-2009 років показала, що споживче кредитування необхідно обмежувати», – наголосила вона. За її словами, однією з основних причин кризи, в якій країна втратила майже 15% ВВП, стало випереджаюче зростання витрат населення порівняно зі збільшенням доходів у 2006-2007 роках.

У Міністерстві економічного розвитку та торгівлі вважають, що наразі темпи зростання доходів і витрат населення різні, однак констатують, що в останні місяці обсяги споживчого кредитування почали «небезпечно збільшуватися».

Як наголосила Наталія Говшова, споживче кредитування необхідно обмежувати до того часу, поки країна не зможе створити власне імпортозамісне виробництво. Чинники не уточнюють, який період часу знадобиться для цього.

Нагадаємо НБУ раніше передав банкам проект постанови про посилення вимог до банків, що займаються споживчим кредитуванням. З проекту постанови випливає, що НБУ має намір ввести поняття «спеціалізований банк споживчого кредитування» на позначення установи, в якій портфель споживчих кредитів без урахування потенційних перевищень розміру статутного капіталу. Такий банк матиме право залучати депозити на суму не більше трьох розмірів статутного капіталу і повинен буде підтримувати рівень економічних нормативів на рівні, що у два рази перевищує норми до універсальних банків, зокрема норматив адекватності капіталу на рівні 20% при універсальному, миттєвої ліквідності – 40%, а не 20%.

Водночас банкіри вважають, що введення нового регулювання фактично призведе до перерозподілу і навіть скорочення учасників цього сегменту ринку, але мало допоможе в боротьбі з дефіцитом зовнішньої торгівлі.

Вікторія ГАЛАТА

ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС

Асиметрія в оподаткуванні страховиків

Із введенням у дію 1 січня 2011 року Податкового кодексу України розпочалися суттєві зміни у діяльності вітчизняних страхових організацій.

Діючи з 1 січня 2011 року система сплати податку на доходи в розмірі 3% від результатів страхових операцій мала свої недоліки, але позитивно вплинула на розвиток страхової системи України, сприяла стабілізації страховиків, спростила механізми перевірок страхової діяльності податковими органами. Незалежно від затрат страхових компаній на ведення справи, кожна з них сплачувала податок на суму валових внесків, одержаних платником або нарахованих на його користь за договорами страхування і перестрахування, зменшену на суму валових внесків, сплачених платником за договорами перестрахування із резидентами.

При такій системі справляння податків оподаткований дохід від страхової діяльності мав позитивне значення, а тому завжди сплачувався податок в бюджет. Та чи була така система справедливою, яка надходить у перестрахування і унікане оподаткування у страховика, обкладається податком в перестраховика.

Таким чином, страховий платіж оподатковується загалом у страховій системі в розмірі 3% (страховик плюс перестраховик), при цьому не було подвійного оподаткування доходів від страхової діяльності.

Податковим кодексом України, прийнятим Верховною Радою України 19 листопада 2010 року (стаття 156, підпункт 156.1.1.), передбачено структуру

доходів страховика. У ньому суворо визначено зменшення доходу на суму страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), нарахованих страховиком за договорами перестрахування.

Це оптимальний варіант розрахунку доходів страхових організацій. Зупинимось більш детально на окремих складових доходів і витрат страховика, оскільки тут простежується низка дискусійних положень.

Найбільш передбачуваним серед них можна вважати включення в дохід суми зменшення розміру страхових

резервів у порівнянні зі сформованими резервами на кінець попереднього звітного періоду. В цьому випадку відбувається розшир у часі формування резервів та їх оподаткування.

Інакше кажучи, коли результати діяльності компанії є кращими, збір платежів зростає, відповідно збільшується розмір резервів; тоді податок на резерви не сплачується. Якщо зменшується надходження страхових платежів або страхова компанія припиняє діяльність, то платежі, резерви та доходи зменшуються; тоді виникають підвищені податкові зобов'язання, розмір яких сплачувати неможливо, а це, в свою чергу, зменшить реальну можливість здійснити податковий платіж.

Дослідження цієї та інших проблем оподаткування страховиків ще попередити Хотілося б зосередити увагу на новій подвійній оподаткуванні страхової діяльності, що випливає з Перехідних положень Податкового кодексу.

Пункт 8 підрозділу 4 Перехідних положень Кодексу передбачає сплату впродовж звітного року починаючи з 1 квітня 2011 року податку за ставкою 3% від суми страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, отриманих (нарахованих) страховиками-резидентами протягом звітного періоду за договорами страхування, іспістрахування та перестрахування ризиків на території України або за її межами.

Якщо діючий і новий порядок сплати податку страховиками, який вступає в дію з 1 січня 2012 року, виключає подвійне оподаткування, то в перехід-

ний період авторами Кодексу цю проблему не усунуто.

З 1 квітня 2011 року всі страховики сплачуватимуть податок у розмірі 3% на валовий збір усіх видів страхових, іспістрахувальних та перестрахувальних платежів, причому від оподаткованої бази не віднімаються страхові платежі, передані в перестрахування. Тобто перестрахувальні платежі є об'єктом оподаткування одночасно в страховиків та перестраховиків, що спричиняє їхнє подвійне оподаткування.

Таким чином, оподаткування може стати приводом до підвищення тарифів страхування на 3%, оскільки в актуарних розрахунках це не враховано. Проте проблема потрібна в тому, що таке підвищення потрібне тільки на перехідний період, а витрати на перестрахування гарантії актуаріями та проблеми, пов'язані з цим, себе не виправдають.

На нашу думку, потрібно було б у перехідний період і в подальшому зберігати діючу до цього систему оподаткування або ж виключити податок у розмірі 3% виключно доходи від страхової діяльності. Сплата страховиками такого податку від суми зібраних страхових платежів повністю задовольняє податкові органи. При цьому перестраховики уникнули б подвійного оподаткування, а тому могли б знизити на 3% перестрахувальні платежі, що задовольнило би, в свою чергу, і страховиків.

СТЕЦЮК В.М.,
к.е.н., доцент,
голова правління ПАТ СК «Скайд»

Нацбанк посилює контроль за відкриттям іноземних «дочок»

В газеті «Урядовий кур'єр» оприлюднено Закон №3394-VI «Про внесення змін до деяких законів про нагляд на консолідованій основі», який набуде чинності через півроку – 20 січня 2012 року.

Згідно з цим законом Національний банк зможе відмовляти українським кредитним установам у створенні іноземних «дочок», філій та представництв в країнах, банківський нагляд яких не відповідає основним принципам ефективного банківського нагляду Базельського комітету. Регулятор отримає право вимагати від українських кредитних установ скорочення участі в капіталі чи навіть закриття таких дочірніх структур.

Нагадаємо: близько 25 Базельських принципів використовуються країнами як стандарти регулювання в питаннях достатності капіталу, управління ризиками, кредитування пов'язаних осіб тощо.

Теоретично обговорювана норма покликана обмежити вихід українських банків у офшорні країни. При цьому експерти звертають увагу на те, що офіційного списку країн, які ігнорують принципи Базельського комітету, не існує. може йтися про рівень відповідності країн цим критеріям, але не всі держави відповідають їм стовідсотково. Низка країн, цікавих українським банкам, дотримуються принципів Базеля вибірково: серед них можуть бути названі США, Китай і навіть Швейцарія – батьківщина принципів Базельського комітету.

Отже, фахівці не виключають можливість суб'єктивних рішень регулятора і говорять про ймовірність визначення зони присутності українських кредитних установ у світі в «ручному режимі».